

VÝKONOVÝ ZESILOVAČ

302 - 4R

1. Na nepájivém kontaktním poli sestavte výkonový zesilovač dle schématu
2. Změřte a zakreslete průběhy napětí u_1 , u_2 , u_3 .
(u_1 – sinusového charakteru a frekvenci **1 kHz**)
3. Stanovte maximální výkon dodávaný **do zátěže**.
4. Změřte a nakreslete **charakteristiku** maximálního dodávaného výkonu v závislosti na hodnotě napájecího napětí.
5. Porovnejte **chování OZ** a koncového stupně na **skokové změny** vstupního signálu u_1 .

16

MOŘKOVSKÝ TOMÁŠ

M4

3

2000 - 2001

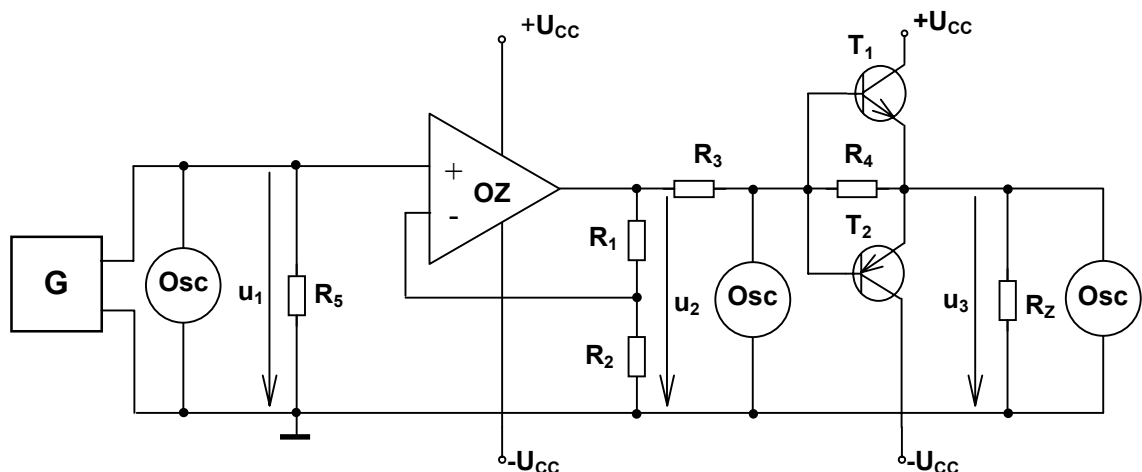
16. 2. 2001

23. 2. 2001

4

SCHÉMA

Obr. 1 Schéma zapojení měřeného výkonového zesilovače:

POUŽITÉ PŘÍSTROJE

OZN.	PŘÍSTROJ	TYP	EVID. Č.	POZNÁMKA
$U_{CC(+)}$	Zdroj sym. napětí	BK 125	560	$\pm 15 \text{ V}^*$
$U_{CC(-)}$	Zdroj sym. napětí	BK 125	3	$\pm 15 \text{ V}^*$
G	Generátor funkcí	SFG 8205 A	198	Zkreslení $< 1\%$
Osc	Osciloskop	Tesla BM 584	84-5/391	Analogový
DMM	Dig. multimetr	RTO DMM-3800-18	OTE2-720	$\delta = 2\%$
OZ	Operační zesilovač	---	---	Přípravek
R_1, R_2	Rezistory drát.	207/10	---	$\delta = 0,2\%$
R_3, R_4	Rezistory metal.	207/5	---	$\delta = 0,2\%$
R_5	Rezistory drát.	207/10	---	$\delta = 0,2\%$
R_Z	Zatěžovací R	207/15 – 2W	---	$\delta = 0,2\%$
T_1	Tranzistor	KD135 NPN	---	$U_{CE} = 45 \text{ V}$
T_2	Tranzistor	KD136 PNP	---	$I_C = 1,5 \text{ A}$

* Těmito zdroji byl napájen OZ – možnost vyrovnávání offsetu OZ

POSTUP MĚŘENÍ

1. Vyučující zadal hodnoty součástek $R_1 = 3,83 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 1 \text{ k}\Omega$ - (zesílení OZ $A_U = 4,83$). Hodnoty ostatních rezistorů byly dány: $R_3 = R_4 = 55,6 \Omega$, $R_5 = 100 \text{ k}\Omega$ a $R_Z = 15,5 \Omega$.
2. Na vstup zesilovače jsme připojili vstupní napětí u_1 z generátoru funkcí **SIN** $f = 1 \text{ kHz}$ – velikost napětí byla volena tak, aby výstupní signál u_3 byl co nejméně zkreslen a v rámci možností nejvyšší. Charakteristika jednotlivých napětí viz GRAFY – základní měření jsme prováděli přibližně na $\pm 7 \text{ V}$.
3. Maximální výkon do zátěže jsme měřili pro napětí $\pm 5 \text{ V}$ až $\pm 10 \text{ V}$, postupně po jednom voltu. Hodnoty výstupního napětí u_3 jsme odečítali z osciloskopu (špička-špička => napětí poloviční). Následně jsme odečtenou hodnotu napětí přepočítali na efektivní a s společně s hodnotou zatěžovacího rezistoru R_Z jsme vypočetli výkon dodávaný do zátěže.
4. Zhodnocení a odhady chyb

TABULKY

TAB. 1 Hodnoty použitých součástek.

Součástka	Hodnota	Typ	Poznámka
R_1	3,83 k Ω	0207/10	Drátový
R_2	1 k Ω	0207/10	Drátový
R_3	55,6 Ω	0207/7	Metalizovaný
R_4	55,6 Ω	0207/7	Metalizovaný
R_5	100 k Ω	0207/10	Drátový
R_Z	15,5 Ω	0207/20	Drátový
T_1	PNP	KD 135	---
T_2	NPN	KD 136	---

TAB. 2 Maximální výkony na zátěži při různém napájecím napětí.

$\pm U_{CC} [\text{V}]$	5	6	7	8	9	10
$U_{3p-p} [\text{V}]$	1,16	2,60	4,00	5,50	7,00	9,00
$U_{3ef} [\text{V}]$	0,410	0,919	1,414	1,945	2,475	3,182
$P_Z [\text{mW}]$	10,9	54,5	129	243	395	653

PŘÍKLAD VÝPOČTU

- a) **Napět'ové zesílení OZ** (vztah platí pro neinvertující zapojení)

$$A_U = 1 + \frac{R_1}{R_2} = 1 + \frac{3830}{1000} = \underline{\underline{4,83}}$$

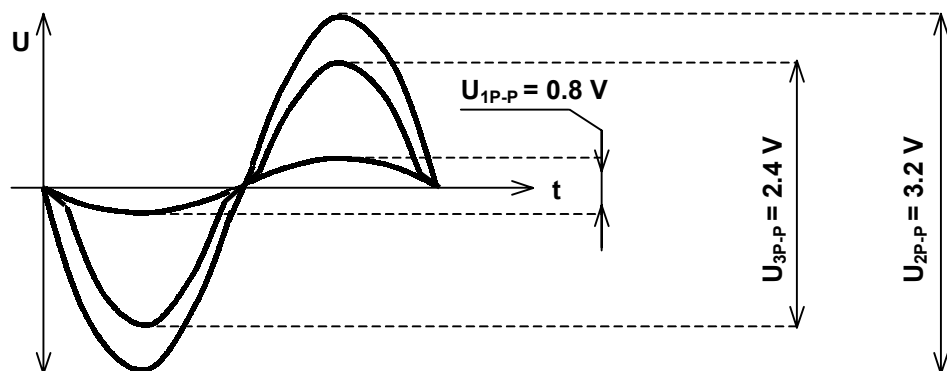
- b) **Maximální výkon na zátěži**

$$P = \frac{U_{ef}^2}{R_Z} = \frac{\left(\frac{U_{p-p}}{2 \cdot \sqrt{2}}\right)^2}{R_Z} = \frac{\left(\frac{9}{2 \cdot \sqrt{2}}\right)^2}{15,5} = \underline{\underline{653 \text{ mW}}}$$

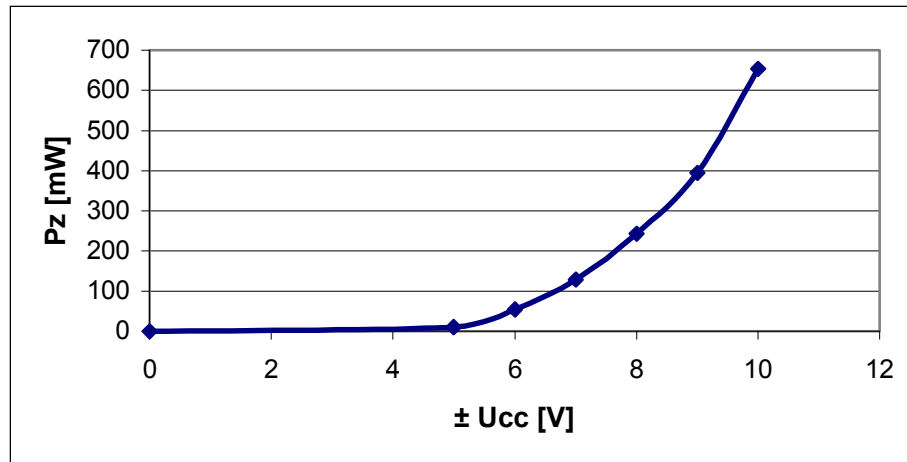
Pozn.: uvedený výpočet je pro hodnotu vstupního napětí o velikosti $\pm 10 \text{ V}$.
(9 V jsme odečetli z obrazovky osciloskopu)

GRAFY

Tvary jednotlivých napět'ových signálů u_1 , u_2 , u_3

Závislost dodávaného výkonu do zátěže na změnách napájecího napětí

ZÁVĚR

Chyby měření

Při měření vznikaly chyby následkem nevyrovnaného offsetu operačního zesilovače, ty jsme ale eliminovali různými zdroji (zapojeny do série) pro kladné a záporné napětí a proto je lze téměř zanedbat. Určitá chyba mohla vzniknout změnou pracovní teploty součástek, zejména při měření max. výkonu do zátěže – tak do 3 %. Významné chyby ovšem vznikaly na odečtu z osciloskopu (5-10 %) a následně při výpočtu efektivní hodnoty výstupního napětí u_3 , protože jsme použili vztah pro výpočet efektivní hodnoty harmonického signálu (chyba také 5-10 %). Celková chyba tedy může být 10-20 %.

Zhodnocení

Měřením jsme objevili příčinu zkreslování signálu – způsobovaly ji tranzistory zapojené výstupu v komplementárním zapojení (skutečné parametry nebyly shodné). Tato chyba se projevovala zkreslením výstupního signálu.